

3. Бахрах, Д.Н. Юридический процесс и административное судопроизводство [Текст] / Д.Н. Бахрах // Журнал российского права - 2000. - № 9
4. Борисов Г.А. Теория государства и права: учебное пособие [Текст] / Г.А. Борисов. – Белгород: БелГУ, 2009. – 320 с.
5. Юридическая процессуальная форма: теория и практика [Текст]. - М. «Юрид. лит.», 1976. – 280 с
6. Борисов Г.А. Теория государства и права учебное пособие [Текст] / Г.А. Борисов – Белгород БелГУ, 2009 – 320 с
7. Теория юридического процесса [Текст] / Бенедик ИВ, Горшенев В.М., Крутин В.Г., Мельников Ю.И., и др.; Под общ. ред.: Горшенев В.М. - Харьков: Вища шк. Изд-во при Харьк. ун-те, 1985 - 192 с.
8. Борисов, Г.А. Закономерность процессуализации законодательства в России: проблемы модернизации юридического образования [Текст] / Г.А. Борисов // Научные ведомости БелГУ. Сер. Философия Социология Право. - 2010. - № 14 (85) – С. 145-150.
9. Процко, Г.С., Шмалый, О.В. Процессуализация государственного управления как средство обеспечения эффективности исполнительной власти [Текст] / Г.С. Процко, О.В. Шмалый // Наука и образование: хозяйство и экономика; предпринимательство; право и управление - 2012. - № 7 (26). – С.66-71.

*В'юник Марина Сергіївна
НУ «ЮАУ імені Ярослава Мудрого»,
аспірант кафедри кримінального процесу*

ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ ТА РОЗУМНІСТЬ СТРОКІВ ПРИ ВИКОНАННІ ВИРОКУ

ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ 2012р.

Особливістю Кримінального процесуального кодексу України 2012р (далі – КПК України) є те, що у ньому приділяється достатня увага регламентації принципів кримінального провадження, які вперше було закріплено вичерпним переліком в окремій главі.

У загальних засадах кримінального провадження знайшли своє вираження найбільш прогресивні положення, які позицуються міжнародною спільнотою як міжнародно-правові стандарти кримінально-процесуальної діяльності, що містяться у Конституції України, Загальній декларації прав людини, Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Конвенція), Міжнародному пакті про громадянські та політичні права.

Так, положення, закріплене в частині першій ст. 21 КПК України, впроваджує у вітчизняне кримінальне процесуальне законодавство міжнародно-правовий стандарт, який міститься у ч. 1 ст. 6 Конвенції, згідно з яким кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безсторонним судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Проте, увагу привертає той факт, що схожі за змістом ст. 6 Європейської Конвенції та ст. 21 КПК, мають різну назву. Закономірно виникає питання про співвідношення понять «доступ до правосуддя» та «право на справедливий суд». З тексту ст.6 Конвенції прямо витікає, що доступність правосуддя є невід'ємним елементом право на справедливий суд, хоча сам термін «доступність» у наведеній статті не вживається. У 1975 році, вирішуючи справу «Голдер проти Великої Британії», Європейський Суд з

прав людини (далі - Суд) вперше прийшов до висновку, що сама конструкція ст.6 Конвенції була би безглуздою та неефективною, якби вона не захищала право на те, що справа взагалі буде розглядатися. У рішенні по цій справі Суд закріпив правило, що ч.1 ст.6 Конвенції містить у собі й невід'ємне право особи на доступ до суду. Прямим порушенням права на доступ до суду є необхідність отримання спеціальних дозволів на звернення до суду.

У справі «Беллет проти Франції» Суд зазначив, що «стаття 6 Конвенції містить гарантії справедливого судочинства, одним з аспектів яких є доступ до суду. Рівень доступу, наданий національним законодавством, має бути достатнім для забезпечення права особи на суд з огляду на принципи верховенства права в демократичному суспільстві. Для того, щоб доступ був ефективним, особа повинна мати чітку практичну можливість оскаржити дії, які становлять втручання у її права».

Як свідчить позиція Суду у багатьох справах, основною складовою права на суд є право доступу, в тому розумінні що особі має бути забезпечена можливість звернутись до суду для вирішення певного питання, і що з боку держави не повинні чинитись правові чи практичні перешкоди для здійснення цього права.

Важливою гарантією права на справедливий судовий розгляд є розгляд справи упродовж «розумного строку», що гарантує ст. 6 Конвенції. Вказана гарантія підкреслює важливість того, що правосуддя повинно здійснюватися без затримок, які можуть підірвати його ефективність та довіру до нього.

Проте не всі вчені-процесуалісти підтримують включення розумного строку до числа засад кримінального провадження. Так, В.Биков вважає, що «при всій важливості процесуальних строків для кримінального провадження вони за своїм значенням не мають такої ж правової цінності, як принципи кримінального судочинства». Мож, на мою думку, законодавець пішов хибним шляхом, закріпивши положення щодо розумних строків у ст. 28 КПК України. Враховуючи практику Європейського Суду, правильніше було б закріпити у КПК статтю під назвою «Право на справедливий суд», в якій об'єднати ст.21 та ст.28 КПК України.

Європейський суд з прав людини поширює вимогу щодо розумності строків не тільки на розгляд справи в суді, але й на виконання судового рішення. У справі «Будров проти Росії» Суд прямо вказує, що право на звернення до суду, закріплене у ст.6 Конвенції, було б ілюзорним, якби правова система країн-учасниць Конвенції допускала, що судові рішення, яке набрало законної сили та є обов'язковим для виконання, залишалось би не чинним по відношенню до однієї зі сторін всупереч її інтересам. Отже, не можна уявити, що ст.6 Конвенції, захищаючи право на розумний строк розгляду справи, не передбачала би захисту права на виконання судового рішення.

Частина 2 ст.21 КПК України, де сказано, що «вирок та ухвала суду, що набрали законної сили в порядку, визначеному кодексом, є обов'язковими і підлягають безумовному виконанню на всій території України», прямо закріплює обов'язковість як один з наслідків набрання вироком законної сили. Крім того, доступ до правосуддя знаходить свій прояв при подачі клопотань про вирішення питання, пов'язаного з виконанням вироку, у порядку, передбаченому ст.539 КПК України.

Враховуючи практичні кроки України на шляху до утвердження верховенства права та останні позитивні тенденції в українському правовому полі, можна сподіватись, що застосування положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Суду з прав людини національними органами та судовими інстанціями дозволяють у майбутньому уникати констатації Європейським Судом порушення Україною положень Конвенції.